

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА**

КОЛІСНИК ВІКТОРІЯ ЮРІЇВНА

УДК 371.124:54:57

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ
В МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПРОГРАМІСТІВ
ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник - доктор педагогічних наук, доцент
ГУСАК Людмила Євгенівна,
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки,
професор кафедри іноземних мов гуманітарних
спеціальностей.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ШАХОВ Володимир Іванович,
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. М. Коцюбинського,
професор кафедри психології та соціальної роботи;

кандидат педагогічних наук, доцент
ГАРАПКО Віталія Іванівна,
Мукачівський державний університет,
доцент кафедри англійської філології
та методики викладання іноземних мов.

Захист відбудеться 28 вересня 2018 року о 14.30 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.01 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, за адресою: 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова (01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9).

Автореферат розісланий 28 серпня 2018 року.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

В. Д. Сиротюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Проєвропейська спрямованість України вимагає фахівців зі знанням іноземної мови. Науково-технічний прогрес призводить до появи інновацій у різних галузях науки й техніки загалом та інформаційних технологій зокрема. Тому підготовка інженерів-програмістів є необхідною складовою розвитку української економіки, а володіння іноземною мовою сприяє їхній конкурентноздатності на ринку праці.

Запорукою успіху випускників вищого навчального закладу є формування відповідних компетенцій та їх застосування на практиці. Такі пріоритети відображені в законах України «Про освіту» (2014 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), у «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року».

Провідною стратегією закладів вищої освіти на сучасному етапі розвитку є кваліфікована організація освітнього процесу, за якої студенти можуть набувати знання та формувати вміння послуговуватися ними в майбутньому. При цьому вкрай важливо брати до уваги відмінності темпераменту, швидкості сприйняття, темпу мовлення студентів. Урахування психофізичних особливостей кожної особистості сприяє її гармонійному розвитку й подальшому психологічному становленню для формування готовності до майбутньої професійної діяльності. Це вмотивовує доцільність упровадження в українську систему вищої освіти особистісно орієнтованого навчання з використанням різнорівневого підходу, котрий передбачає навчання на трьох рівнях складнощів відповідно до можливостей студентів.

Теоретичною основою роботи стали дослідження готовності, відображені в працях науковців: Г. Алексєєвої, Л. Бекірової, О. Бодальова, І. Галушак, В. Гладких, Т. Гребеник, Н. Гуртовенко, Л. Гусак, П. Гусака, Т. Добромислової, Л. Дудорової, М. Дьяченка, М. Ємця, В. Зарицької, І. Зварина, Л. Кандибовича, А. Кіяна, А. Книша, В. Кобзаря, О. Ковальчука, В. Крутецького, М. Левітова, Т. Лозицької, Ю. Лук'янової, О. Макаренко, О. Мельника, І. Мурашко, С. Нечіпора, В. Панка, О. Пасько, М. Прокоф'євої, І. Ревіної, С. Решетника, Д. Узнадзе, Б. Хомуленка, Я. Чаплака, Н. Чепелевої, О. Чиханцової, Н. Чорної, Я. Штученко та ін.

Водночас аналіз наукових досліджень із проблеми готовності фахівців різних галузей засвідчує відсутність у вітчизняній педагогіці комплексних праць, які акцентують на готовності фахівців у галузі інформаційних технологій застосовувати іноземну мову в професійних ситуаціях.

На підставі аналізу наукової літератури й досвіду професійної підготовки майбутніх інженерів-програмістів у закладах вищої освіти встановлено низку суперечностей, які потребують розв'язання, а саме між: вимогами до якості професійної освіти й реальним рівнем професійної підготовки студентів галузі знань «Інформаційні технології»; вимогами до рівня сформованості готовності майбутніх інженерів-програмістів до застосування іноземної мови у професійній діяльності та реальним станом її сформованості; важливістю дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» у процесі професійної підготовки майбутніх інженерів-програмістів і недостатнім забезпеченням навчальних годин на її викладання; усвідомленням викладачами необхідності формування готовності до

використання іноземної мови у професійній діяльності та браком розроблення ефективних технологій для її формування.

Державні вимоги до підготовки фахівців, наявність реальних суперечностей і недостатнє опрацювання проблеми формування готовності майбутніх інженерів-програмістів до використання іноземної мови у професійній діяльності актуалізують порушену проблему, засвідчуючи її теоретичне й практичне значення для вдосконалення професійної підготовки студентів галузі знань «Інформаційні технології», а також переконуючи в нагальності теми дисертаційної роботи **«Формування готовності в майбутніх інженерів-програмістів до використання іноземної мови у професійній діяльності»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до плану наукових досліджень кафедри педагогіки вищої школи і освітнього менеджменту Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, є складником держбюджетної теми «Менеджмент знань як інноваційна стратегія управління і прогнозування розвитку освіти в класичному університеті (0116U003841).

Тема роботи затверджена на засіданні Вченої ради Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 2 від 10.09.2015 р.) й узгоджена в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 5 від 24.05.2011 р.).

Мета дослідження – сформувати готовність у майбутніх інженерів-програмістів до використання іноземної мови у професійній діяльності через розроблену та апробовану технологію особистісно орієнтованого навчання на основі різнорівневого підходу.

Відповідно до мети поставлено такі **завдання дослідження**:

1. Обґрунтувати поняття готовності, його види, структуру.
2. Дослідити особистісно орієнтоване навчання як провідну технологію для формування готовності в майбутніх інженерів-програмістів до використання іноземної мови у професійній діяльності.
3. Розробити модель формування готовності в майбутніх інженерів-програмістів до використання іноземної мови у професійній діяльності.
4. Апробувати та провести кількісний і якісний аналіз ефективності авторської моделі формування готовності в майбутніх інженерів-програмістів до використання іноземної мови у професійній діяльності.

Об'єктом дослідження є професійна підготовка майбутніх інженерів-програмістів у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – система формування готовності в майбутніх інженерів-програмістів до застосування іноземної мови у професійній діяльності.

Методи дослідження. Для досягнення мети й розв'язання завдань дисертації використано такі методи: *теоретичні*: аналіз, синтез, систематизація, узагальнення науково-методичних джерел для створення понятійно-категорійного апарату дослідження, обґрунтування теоретичних засад щодо формування готовності; педагогічне моделювання для розробки моделі формування готовності в майбутніх інженерів-програмістів до використання іноземної мови у професійній діяльності; *емпіричні*: педагогічне спостереження за підготовкою студентів, їхнім рівнем засвоєння навчального матеріалу й умінням застосовувати знання; аналіз навчальних

досягнень студентів; бесіда, опитування, анкетування, тестування, метод експертного оцінювання для діагностування рівня готовності студентів до застосування знань на практиці; *прогностичні*: для розробки рекомендацій щодо формування готовності використовувати іноземну мову у професійній діяльності, педагогічний експеримент для з'ясування рівня підготовки й засвоєння навчального матеріалу, вміння використовувати здобуті навички на практиці, формувальний експеримент для перевірки впливу педагогічних умов на ефективність формування готовності до використання іноземної мови у професійній діяльності; *статистичні методи*: для обробки результатів експериментальної роботи для підтвердження достовірності й надійності результатів наукового пошуку.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

- *вперше* розроблено модель формування готовності майбутніх інженерів-програмістів до використання іноземної мови у професійній діяльності; апробовано особистісно орієнтоване навчання із врахуванням різнорівневого підходу у підготовці майбутніх інженерів-програмістів; виокремлено й обґрунтовано адекватні умови формування готовності в майбутніх інженерів-програмістів до використання іноземної мови у професійній діяльності (психологічні, організаційно-педагогічні, професійно-технологічні й ресурсно-методичні); визначено показники, критерії і рівні сформованості готовності до використання іноземної мови; визначено ефективність впровадження моделі формування готовності в майбутніх інженерів-програмістів до використання іноземної мови у професійній діяльності за умов застосування особистісно орієнтованого навчання;

- *удосконалено* систему підготовки майбутніх інженерів-програмістів, спрямовану на підвищення рівня сформованості готовності до використання іноземної мови через раціональне поєднання різних форм, методів і засобів навчання, які сприяють підвищенню навчальної й професійної мотивації студентів, розвитку пізнавального інтересу, активізації розумової діяльності та прагненню до оволодіння професійними знаннями, вміннями й навичками; класифікацію видів готовності за різними критеріями;

- *подальшого розвитку набули* наукові уявлення щодо формування готовності майбутніх інженерів-програмістів; теорія особистісно орієнтованого підходу до навчання завдяки теоретичному аналізу науково-педагогічних джерел і результатів експериментальної роботи.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що в ньому містяться педагогічно обґрунтовані рекомендації з формування готовності в майбутніх інженерів-програмістів до використання іноземної мови у професійній діяльності. Рекомендації відображено в авторських методичних указах із застосування особистісно орієнтованого навчання іноземної мови за професійним спрямуванням на основі різнорівневого підходу, в навчальному посібнику «Англійська мова для студентів технічних спеціальностей (заочна форма навчання)» та авторському спецкурсі «Фахова підготовка майбутніх інженерів-програмістів: англійська мова у програмуванні». Використання методичних указівок і навчального посібника сприяє набуттю педагогічних знань, формуванню фахових навичок і вмінь та розвитку відповідних здатностей, необхідних у професійній діяльності майбутніх інженерів-програмістів.

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 120/03-а від 8 квітня 2015 року), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка № 666/01 від 5 березня 2015 року), Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників (довідка № 112/01-16 від 17 березня 2015 року), Одеської національної академії зв'язку імені О. С. Попова (акт № 126/02 від 17 квітня 2015 року).

Апробація результатів дослідження. Основні положення й результати дослідницького пошуку успішно представлені й обговорені на науково-практичних конференціях різного рівня: *міжнародних*: «Викладач і студент: умови особистісного і професійного зростання» (Черкаси, 2009), «Актуальные проблемы современной науки и образования» (Уфа, РФ, 2010), «Викладач і студент: розвиток ефективного співробітництва» (Черкаси, 2010), «Академическая мобильность – важный фактор образовательной евроинтеграции Украины» (Харків, 2010), «Міжкультурна комунікація: мова – культура – особистість» (Острог, 2010), «Проблеми та перспективи лінгвістичних досліджень в умовах глобалізаційних процесів» (Тернопіль, 2011), «The First Regional ELT Conference» (Ізех, Іран, 2011), «Pedagogy and Psychology in the Age of Globalization – 2014» (Будапешт, Угорщина, 2014), «Развитие науки в XXI веке» (Харків, 2016), «Актуальные научные исследования в современном мире» (Переяслав-Хмельницький, 2018); *усеукраїнських*: «Перший крок у науку» (Луганськ, 2010), «Мова. Наука. Культура» (Харків, 2015), «Управлінсько-педагогічні аспекти професійної діяльності викладача вищої школи» (Черкаси, 2016), «Сучасні проблеми гуманітаристики: світоглядні пошуки, комунікативні та педагогічні стратегії (Рівне, 2016)», *всеукраїнській науковій інтернет-конференції* «Діалог мов і культур у сучасному освітньому просторі» (Суми, 2017).

Публікації. Основні положення й результати дисертації відображено в 28 наукових публікаціях, серед яких: 2 навчальних посібники, 1 методичні вказівки для викладачів іноземної мови за професійним спрямуванням, 9 статей у наукових фахових виданнях, 3 статті в зарубіжних наукових фахових виданнях, 13 тез і матеріалів конференцій.

Особистий внесок здобувача. У навчальному посібнику «Англійська мова для студентів технічних спеціальностей (заочна форма навчання)» дисертантові належить розробка методичних матеріалів до практичних занять з іноземної мови за професійним спрямуванням для студентів заочної форми навчання галузі знань «Інформаційні технології». У статті «Навчання студентів іноземної мови професійного спрямування як фактор мобільності випускників ВНЗ» дисертант провела власний аналіз навчально-методичних складнощів у вивченні й викладанні іноземної мови за професійним спрямуванням і рекомендації для їх усунення.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. До списку використаних джерел включено 305 найменувань, із них 33 – іноземною мовою. Зміст дисертації викладено на 260 сторінках, з них 200 сторінок основного тексту. Робота містить 26 таблиць, 12 рисунків і 9 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми, описано зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, окреслено мету, об'єкт, предмет, завдання й методи наукового пошуку, доведено наукову новизну й практичне значення одержаних результатів, подано відомості про впровадження й апробацію результатів дослідження, аргументовано особистий внесок дисертанта у працях, опублікованих у співавторстві.

У першому розділі **«Теоретичні засади формування готовності майбутніх інженерів-програмістів до використання іноземної мови у професійній діяльності»** проаналізовано готовність як педагогічне й психологічне поняття, визначено, що це динамічна інтегративна якість особистості майбутнього фахівця, яка виявляється у здатності використовувати й поглиблювати отримані знання і вміння для виконання професійних завдань.

Термін «готовність» пов'язаний із такими категоріями, як наставлення (стан суб'єкта із наперед визначеним характером поведінки), потенціал особистості (властивостями для прийняття рішень) і підготовкою (набутими знаннями, вміннями, навичками, досвідом). Поняття «готовність» має більш загальний характер і включає їх. Трамбування поняття готовності відбувається через призму особистісного, особистісно-діяльнісного та функціонального підходів.

Залежно від критеріїв виокремлено різні види готовності: сталу й ситуативну готовності; готовність до дії і готовність до діяльності; психологічну й педагогічну готовності; мотиваційну, особистісну, перцептивно-пізнавальну, операційну й комунікативно-пізнавальну готовності; загальну й професійну готовності.

Спільною для загальної й професійної готовності визначено комунікативну готовність. Вона включає іншомовну готовність, котра означає здатність використовувати знання і вміння з іноземної мови для здійснення як комунікативних, так і суто фахових завдань у системі професійної діяльності.

Розмежовано близькі поняття «готовність», «компетенція» і «компетентність», які охоплюють сферу професійних інтересів фахівця. Їхня взаємозалежність у тому, що готовність передбачає психологічний стан прояву знань і вмінь у вигляді компетентності в межах професійних компетенцій конкретної спеціальності.

Структура готовності містить систему взаємопов'язаних компонентів: мотиваційний (потреби, бажання, інтереси, усталеність професійного вибору); комунікативно-когнітивний (сприймання, мислення, пам'ять, уява, когнітивні стилі, інтелект); операційно-технологічний (способи й засоби іншомовної діяльності, послідовність дій) і рефлексивно-оцінний (рефлексія, контроль, оцінка, самооцінка).

Визначено, що формування готовності майбутніх інженерів-програмістів із достатнім рівнем володіння іноземною мовою доцільне завдяки застосуванню особистісно орієнтованого навчання. Із врахуванням індивідуальних властивостей та іншомовних здатностей досить ефективним є різнорівневий підхід у впровадженні особистісного навчання ЗВО.

У другому розділі **«Стан готовності в майбутніх інженерів-програмістів до використання іноземної мови у професійній діяльності»** розроблено рівні готовності до використання іноземної мови у професійній діяльності; проаналізовано результати констатувального експерименту; встановлено фактори,

що впливають на існуючий стан готовності; відмічено позитивні зрушення й складнощі у процесі запровадження особисто орієнтованого навчання.

До організації експерименту було залучено 211 студентів контрольної групи (КГ) та 216 студентів експериментальної групи (ЕГ). В експерименті брали участь студенти 1-2 курсів галузі знань «Інформаційні технології» за освітнім рівнем бакалавр Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Черкаського інституту післядипломної освіти педагогічних працівників, Одеської національної академії зв'язку імені О. С. Попова.

У реалізації підготовки до використання іноземної мови у професійній діяльності майбутніх інженерів-програмістів розроблено рівні готовності на основі запровадження особистісно орієнтованого навчання: *за складністю* (рівень С – низький (легкий), рівень В – середній (достатній) і рівень А – високий (складний)); *за змістом навчальної діяльності* (репродуктивний – рівень С, конструктивний – рівень В і творчий – рівень А); *за професійним критерієм* (розробники нескладних програмних додатків, деяких модулів інформаційних систем, окремих компонентів програмних систем прийняття рішень і систем штучного інтелекту за визначеним завданням невисокого рівня, інженери з обслуговування та ремонту комп'ютерів – рівень С, розробники окремих модулів, підпрограм, інформаційних систем, програмних систем прийняття рішень і систем штучного інтелекту за технічним завданням, інженер з обслуговування й ремонту комп'ютерів і збирання комп'ютерних систем із компонентів – рівень В, розробники програмних продуктів, інформаційних систем, цифрових пристроїв, програмних систем прийняття рішень і систем штучного інтелекту – рівень А).

Визначено критерії прояву показників готовності майбутніх інженерів-програмістів до використання іноземної мови у професійній діяльності, яка має дві складові: психолого-педагогічну та іншомовну. Психолого-педагогічну готовність проаналізовано через такі складові: бажання, цікавість і мотиви до вивчення іноземної мови, усталеність професійного вибору, самооцінку та ін. Іншомовну готовність визначено системою знань і умінь з іноземної мови та активністю їхнього використання. З'ясовано граматичний, лексичний і творчий аспекти іншомовної готовності й досліджено знання, вміння й навички майбутніх інженерів-програмістів. За результатами контрольного зрізу здійснено розподіл студентів за рівнями: рівень А – 13 %, рівень В – 11,1 % і рівень С – 75,9 % у ЕГ; рівень А – 10 %, рівень В – 11,8 % і рівень С – 78,2 % у КГ.

Встановлено, що початковий стан готовності до використання іноземної мови в ЕГ і КГ приблизно однаковий. Тож саме застосування різнорівневого підходу до навчання іноземної мови може підвищити рівень знань і умінь студентів з аналогічною вихідною підготовкою та мати визначальний вплив на формування їхньої готовності.

Теоретико-методологічний аналіз наявних джерел і отриманий педагогічний досвід уможливили розробку форм застосування різнорівневого підходу до навчання іноземної мови залежно від різновидів навчальної діяльності.

Ми запропонували алгоритм вивчення англійської мови відповідно до профільної підготовки студентів галузі знань «Інформаційні технології». Так, у

лексичному аспекті під час опрацювання *тексту фахового спрямування* доречно практикувати: перекази, дискусії, обґрунтування окремих позицій наприклад на тему «Computer Users» (Користувачі комп'ютера) (рівень А); визначення правильності чи хибності тверджень, відповіді на запитання, співставлення варіантів визначення, доповнення речень із професійною термінологією (рівень В); читання й переклад зі словником, пошук відповідей і термінів із галузі знань «Інформаційні технології» в опрацьованому матеріалі (рівень С).

Варіанти роботи з *діалогом і мікротекстом*: складання власного діалогу чи розповіді, приміром на тему «Studying IT» (Вивчення інформаційних технологій) на основі поданих зразків, переклад і відтворення двомовного діалогу, продовження незакінченого діалогу (рівень А); запам'ятовування запропонованого матеріалу й логічне розширення чи завершення розповіді про навчання в галузі знань «Інформаційні технології» (рівень В); часткове відтворення діалогу чи мікротексту фахового спрямування (рівень С).

Перевірка засвоєння *лексики* передбачає: переклад лексичних одиниць з української мови, наприклад: рідкокристалічний, програмне забезпечення, від'єднати (рівень А); переклад слів і словосполучень з англійської мови: disconnect, software, liquid-crystal (рівень В); співставлення англійських слів з українськими еквівалентами чи усний переклад з української мови: 1. Disconnect, 2. Software, 3. Liquid-crystal та а) програмне забезпечення, б) рідкокристалічний, с) від'єднати, (рівень С).

У граматичному аспекті, перевіряючи вивчення, наприклад, *іменника*, доречно використовувати такі завдання: перекласти згруповані парами іменники й використати за можливості присвійний відмінок: користувач / мишка, студент / папка, верх / екран (рівень А); поставити множину поданих іменників, за можливості утворити присвійний відмінок: the user / the mouse, the student / the directory, the top / the screen (рівень В); вибрати правильну форму множини й присвійного відмінка зазначених іменників із поданих варіантів: the users's mouses / the users' mice / the users's mices, the students' directories / the students' directorys / the students' directoryes, the tops' the screens / the tops' screens / the tops of the screens (рівень С).

Опрацювання *дієслова* може охоплювати, наприклад, такі завдання: перекласти речення з української мови в потрібній часовій формі, наприклад у теперішньому неозначеному часі: Комп'ютер – це пристрій, що обробляє дані відповідно до інструкцій. (рівень А); розкрити дужки, ставлячи зазначене дієслово в потрібну форму: A computer (to be) a device that (to process) data according to the instructions. (рівень В); вибрати потрібну часову форму із поданих варіантів: A computer is a device that process data according to the instructions / A computer is a device that processes datas according to the instructions / A computer is a device that processes data according to the instructions. (рівень С).

У третьому розділі **«Ефективність впровадження моделі формування готовності в майбутніх інженерів-програмістів до використання іноземної мови у професійній діяльності»** описано модель та умови формування готовності в майбутніх інженерів-програмістів до використання іноземної мови у професійній діяльності, обґрунтовано технологію її упровадження в освітній процес; встановлено етапи, мету й завдання дослідження розвитку готовності майбутніх інженерів-

програмістів під час запровадження різнорівневого підходу; проаналізовано результати формувального експерименту; досліджено структуру особистості; з'ясовано позитивні навчальні й психологічні зрушення студентів.

Під час формувального експерименту в освітній процес студентів галузі знань «Інформаційні технології» упроваджено авторську модель формування готовності в майбутніх інженерів-програмістів до використання іноземної мови у професійній діяльності (рис. 1).

Розробку моделі здійснено на основі ряду методологічних підходів, а саме: системного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, різнорівневого та рефлексивного. Цілісність моделі утворюють взаємопов'язані методологічно-цільовий, змістовий, організаційно-процесуальний та результативний блоки.

Методологічно-цільовий блок експериментальної моделі описує соціальне замовлення, мету, завдання й підходи щодо формування готовності в майбутніх інженерів-програмістів до використання іноземної мови у професійній діяльності. На підставі аналізу психолого-педагогічних досліджень виділено: *загальнонаукові* (індивідуалізація навчання, наближення навчального матеріалу до ситуацій професійного середовища, спіралеподібна побудова навчального матеріалу); *психолого-педагогічні* (самооцінка студентами власної навчальної діяльності, реалізація цілісного освітнього процесу, творчість і успіх, довіра й підтримка, гуманізм, активність, ціннісно-цільова сутність пізнання) та *організаційні* (попереднє визначення готовності до навчання, залучення всіх студентів академічної групи до навчального процесу, робота в мікрогрупах, подолання особистісних проблем у процесі навчання) принципи особистісно орієнтованого навчання.

У *змістовому блоці* представлено структуру компонентів готовності (мотиваційний, комунікативно-когнітивний, операційно-технологічний, рефлексивно-оцінний) та подано їхні складові.

Організаційно-процесуальний блок містить вимоги до організації освітнього процесу: методи, форми й засоби навчання майбутніх інженерів-програмістів.

Результативний блок проектує очікувані результати щодо формування готовності до використання іноземної мови у професійній діяльності за трьома критеріями (складністю змістового наповнення, змістом навчальної діяльності та професійним критерієм).

Встановлено, що формування готовності студентів до використання іноземної мови у професійній діяльності проходить кілька етапів: початковий, формувальний та аналітичний, які відображають зміст компонентів розробленої моделі. Пояснено організацію експерименту, сформульовано його мету й завдання. Розроблено критерії оцінювання результатів, названо експериментальні об'єкти та розкрито методи й засоби педагогічного експерименту. На початковому етапі відбувалася підготовка методичного забезпечення й перевірка вихідного рівня знань і вмінь студентів. Безпосереднє використання різнорівневого підходу здійснювалося в межах формувального етапу, наприкінці експерименту проведено аналітичну роботу. Методичний і практичний аспекти здійснено за допомогою комплексу методів та навчальних прийомів для створення оптимальних умов щодо формування готовності до використання іноземної мови у професійній діяльності.

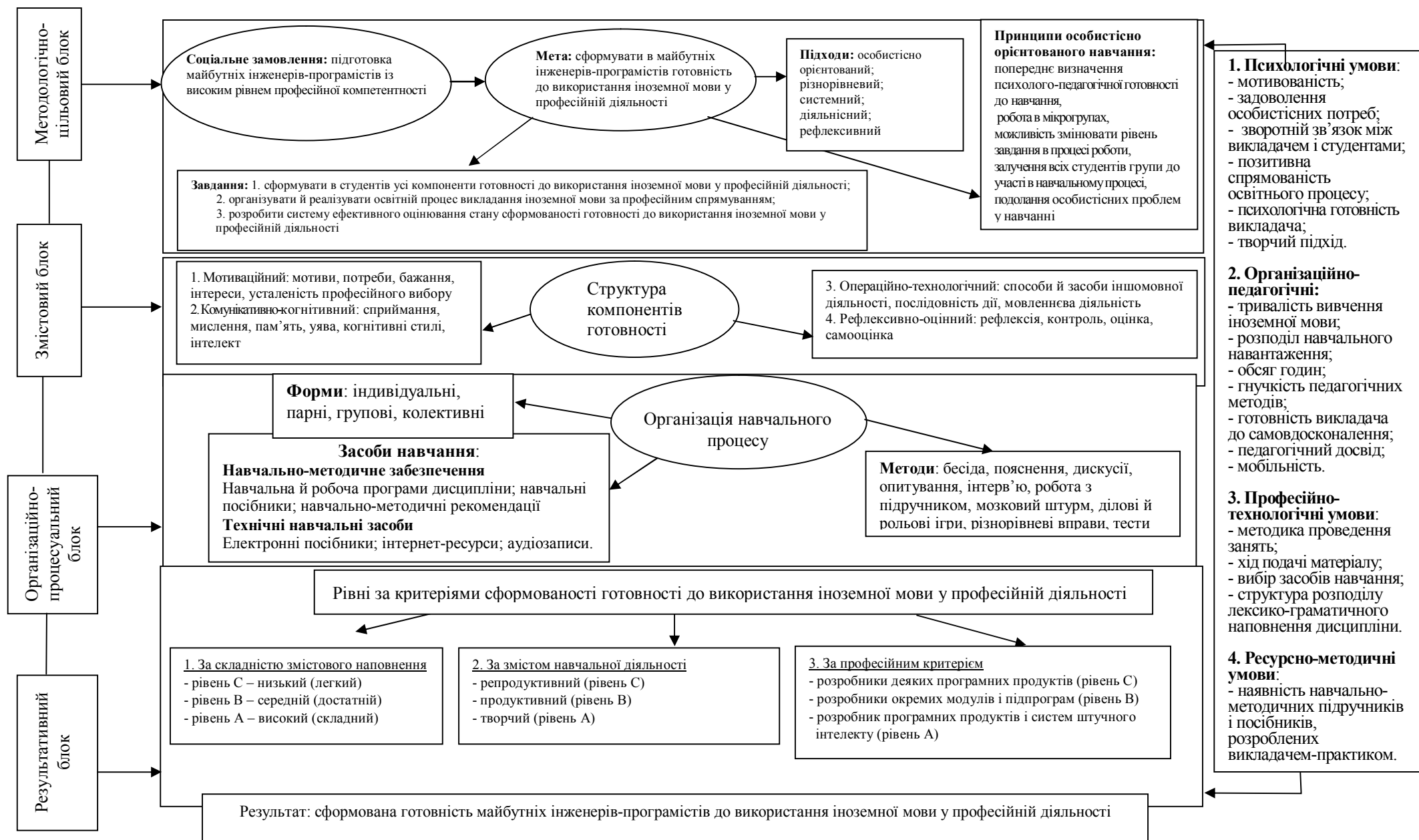

Рис. 1. Модель формування готовності в майбутніх інженерів-програмістів до використання іноземної мови у професійній діяльності

Основне навчальне навантаження спрямовувалося на інтерактивні методи навчання – пояснення, бесіду, інтерв'ю, розповідь, навчальну дискусію, різноманітні вправи.

Для успішного формування готовності до використання іноземної мови визначено такі умови: *психологічні* (мотивованість, задоволення особистісних потреб, зворотній зв'язок між викладачем і студентами, позитивна спрямованість освітнього процесу, психологічна готовність викладача, творчий підхід); *організаційно-педагогічні* (тривалість вивчення іноземної мови, розподіл навчального навантаження, обсяг годин, гнучкість педагогічних методів, готовність викладача до самовдосконалення, наявність педагогічного досвіду, мобільність); *професійно-технологічні* (методика проведення занять, хід подачі матеріалу, вибір засобів навчання, структура розподілу лексико-граматичного наповнення дисципліни) та *ресурсно-методичні* (наявність навчально-методичних посібників і підручників).

Результати формувального експерименту проаналізовано через дослідження психолого-педагогічної та іншомовної готовності. Простежено динаміку інтересу, бажання, самооцінки, відчуття студентів щодо перебування в групі на початку й у кінці експерименту.

Аналіз даних формувального експерименту (рис. 2) засвідчує незначне підвищення готовності в студентів контрольної групи порівняно з констатувальним – на 1,9 % (високий рівень) і на 8,1 % (середній рівень). Водночас динаміка зміни показників у експериментальній групі значно вища – показники високого рівня зросли на 23,1 %, середнього – на 15,8 %.

Опрацьовані результати підтверджують ефективність авторської моделі формування готовності через упровадження особистісно орієнтованого підходу до навчання іноземної мови.

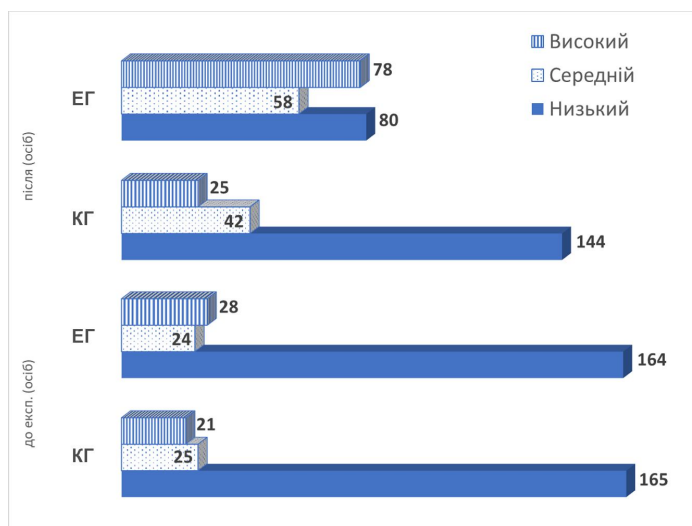

Рис. 2. Розподіл студентів за рівнями сформованої готовності до використання іноземної мови у професійній діяльності в майбутніх інженерів-програмістів до та після формувального етапу в КГ та ЕГ

Для достовірності отриманих даних ми використовуємо критерій однорідності «хі-квадрат» (χ^2), емпіричне значення $\chi_{\text{емп}}^2$ якого обчислюється за такою формулою: $\chi_{\text{емп}}^2 = N * M * \sum_{i=1}^L \frac{(\frac{n_i}{N} - \frac{m_i}{M})^2}{\frac{n_i + m_i}{N + M}}$, де N – кількість студентів в експериментальній групі, M – кількість студентів у контрольній групі, n_i – елементи вибірки в експериментальній групі, m_i – елементи вибірки в контрольній групі.

Так як $\chi^2 = 48,07 > 5,99 = \chi_{0,05}^2$, то достовірність відмінностей характеристик експериментальної та контрольної груп після закінчення експерименту становить 95%.

Отже, початкові стани експериментальної та контрольної груп співпадають, а кінцеві (після закінчення експерименту) – різняться. Можна зробити висновок, що ефект змін обумовлено саме застосуванням експериментальної методики навчання.

Простежена динаміка формування готовності на початку і в кінці експерименту, яка значно зросла в експериментальній групі порівняно з контрольною, переконує, що розроблена модель формування готовності є не лише ефективною, але й достовірною.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного наукового дослідження послужили підставою для низки концептуальних висновків.

1. У дисертації висвітлено загальне поняття готовності як двостороннього явища: з одного боку набору якостей, з іншого – психічного стану особистості. Через широке залучення науково-педагогічних і методичних джерел з'ясовано місце й роль готовності майбутніх інженерів-програмістів у загальній системі підготовки фахівців. Залежно від критеріїв встановлено такі види готовності як: стала й ситуативна; готовність до дії і готовність до діяльності; психологічна й педагогічна; мотиваційна, особистісна, перцептивно-пізнавальна, операційна, комунікативно-пізнавальна; загальна й професійна. Розроблено структуру готовності, яка містить такі складові: мотиваційну (потреби, бажання, інтереси, усталеність професійного вибору); комунікативно-когнітивну (сприймання, мислення, пам'ять, уяву, когнітивні стилі, інтелект); операційно-технологічну (способи й засоби іншомовної діяльності, послідовність дії, мовленнєва діяльність); рефлексивно-оцінну (рефлексію, контроль, оцінку, самооцінку).

2. У формуванні готовності в майбутніх інженерів-програмістів до використання іноземної мови у професійній діяльності застосовано особистісно орієнтоване навчання. У дослідженні визначено його основні принципи (загальнонаукові, психолого-педагогічні та організаційні), вимоги до організації заняття (позитивна спрямованість, гнучкість в організації навчання, стимулювання студентів до різних способів виконання завдань), сформульовано переваги й недоліки його впровадження. Проаналізовано особистісні риси викладача як значущого чинника в застосуванні такого навчання.

Дієвою складовою особистісно орієнтованого навчання виокремлено різнорівневий підхід, який зорієнтований на опрацювання навчальної інформації різними способами відповідно до знань і вмінь студентів.

Крім зазначених компонентів, готовність до використання іноземної мови включає іншомовну готовність. До її складу входять система знань і вмінь з іноземної мови та активність їхнього використання.

Встановлено складові та критерії прояву показників психолого-педагогічної готовності за трьома рівнями (високим, середнім і низьким). То ж бажання, інтерес і мотиви до вивчення іноземної мови виражені в студентів яскраво, достатньо чи слабо. Усталеність професійного вибору й самооцінка визначаються як стійка (висока), достатня чи низька.

Іншомовна готовність включає систему знань з іноземної мови (базову лексику, професійну лексику, граматику, основи фонетики, словотвір); систему вмінь з іноземної мови (рівень користування іноземною мовою, вміння користуватися словниками, вміння складати словник професійної тематики, рівень використання професійної лексики, визначення граматичних форм і словотвору, вміння розрізняти омоніми, швидкість користування словниками); активність у використанні знань і вмінь (ініціативу у використанні знань і вмінь, творчий підхід, реакції на запропоновані завдання, ініціативність щодо видів роботи, готовність до застосування новизни, прояви гнучкості й мобільності).

У межах наукової роботи з'ясовано психологічні, організаційно-педагогічні, професійно-технологічні та ресурсно-методичні умови формування готовності майбутніх інженерів-програмістів до використання іноземної мови в професійній діяльності.

3. Науково обґрунтовано, розроблено й апробовано експериментальну модель формування готовності майбутніх інженерів-програмістів до використання іноземної мови у професійній діяльності. Запропонована модель містить методологічно-цільовий, змістовий, організаційно-процесуальний і результативний блоки. Суть моделі полягає в оновленні змісту навчальної дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням», розробці спецкурсу та запропонованій тематиці до блоку дисциплін професійної підготовки (методологічно-цільовий блок) із метою набуття необхідних компонентів готовності (змістовий блок) через відповідну організацію навчального процесу (організаційно-процесуальний блок) для формування трьох рівнів готовності в майбутніх інженерів-програмістів до використання іноземної мови у професійній діяльності (результативний блок).

4. Для впровадження моделі підібрано комплекс методів і прийомів інтерактивної педагогіки, оскільки вони є оптимальними для створення позитивного навчального середовища та сприяють налагодженню конструктивної взаємодії між суб'єктами освітнього процесу. Найчастіше використовувалися методи дискусії, мозкового штурму, ділових та рольових ігор, різноманітні вправи гуманістичного спрямування.

Результати педагогічного експерименту доводять, що в експериментальній групі готовність зросла на 23,1 % (високий рівень) і на 15,8 % (середній рівень), а в контрольній – на 1,9 % (високий рівень) і 8,1 % (середній рівень).

Нами наголошено, що істотніші зміни відбулися в тих групах, у яких було запроваджено модель формування готовності в майбутніх інженерів-програмістів до використання іноземної мови у професійній діяльності.

З аналізу результатів експерименту випливає, що впроваджена модель формування готовності в майбутніх інженерів-програмістів до використання іноземної мови у професійній діяльності є ефективною. Її застосування уможлиблює підвищення рівня знань, а відтак сприяє вдосконаленню якості професійної освіти студентів галузі знань «Інформаційні технології».

Тому доведено доцільність застосування особистісно орієнтованого навчання іноземної мови за професійним спрямуванням на основі різнорівневого підходу.

У процесі проведеного експериментального дослідження розроблено методичні вказівки, які стануть у нагоді викладачам іноземної мови за професійним спрямуванням для застосування особистісно орієнтованого навчання на основі різнорівневого підходу.

Результати дослідження доречно використовувати для розробки навчально-методичних комплексів із фахових дисциплін. Пропонована наукова робота не лише розширює уявлення про зміст і структуру готовності до використання іноземної мови у професійній діяльності, але й окреслює параметри впровадження особистісно орієнтованого навчання під час підготовки майбутніх інженерів-програмістів.

Водночас зауважимо, що здійснене дослідження не вичерпує всіх питань формування готовності до професійної діяльності. Зокрема, подальшого наукового пошуку потребують проблеми вивчення готовності до використання іноземної мови професійного спрямування на інших спеціальностях, теоретично-методичні засади її формування у майбутніх інженерів-програмістів, а також поглиблення знань щодо оптимізації запровадження різнорівневого підходу для професійної підготовки майбутніх інженерів-програмістів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Навчальні й навчально-методичні посібники і методичні рекомендації

1. Kolisnyk, V. (2011) English for Biologists = Колісник В. Ю. Англійська мова для біологів : навчальний посібник / В. Ю. Колісник. – Черкаси : Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького. – 392 с.
2. Колісник В. Ю. Англійська мова для студентів технічних спеціальностей (заоч. форма навчання) : навчальний посібник / В. Ю. Колісник, Н. М. Соколан. – Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2012. – 88 с.
3. Колісник В. Ю. Методичні вказівки із застосування особистісно орієнтованого навчання іноземної мови за професійним спрямуванням на

основі технології різнорівневого підходу / В. Ю. Колісник. – Черкаси : Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2015. – 32 с.

Статті в наукових фахових виданнях

4. Колісник В. Ю. Різнорівневий підхід до навчання студентів вищих навчальних закладів / В. Ю. Колісник // Вісник Черкаського університету. Серія педагогічні науки. – Черкаси : Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2009. – № 164. – С. 103 – 106.

5. Колісник В. Ю. Психолого-педагогічна готовність студентів до вивчення іноземної мови як запорука рівня їх навчальних досягнень / В. Ю. Колісник // Вісник Черкаського університету. Серія педагогічні науки. – Черкаси : Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2010. – № 189. Частина 1. – С. 99 – 103.

6. Колісник В. Ю. Граматичний аспект іншомовної готовності студентів / В. Ю. Колісник // Вісник Черкаського університету. Серія педагогічні науки. – Черкаси : Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2011. – № 209. Частина I. – С. 30 – 34.

7. Колісник В. Ю. Структурний аналіз готовності студентів до використання знань з іноземної мови / В. Ю. Колісник // Вісник Черкаського університету. Серія педагогічні науки. – Черкаси : Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2011. – № 199. Частина 1. – С. 80 – 84.

8. Колісник В. Ю. Психологічні аспекти вивчення іноземної мови майбутніми інженерами-програмістами / В. Ю. Колісник // Вісник Черкаського університету. Серія педагогічні науки. – Черкаси : Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2012. – Випуск № 3 (216). – С. 49 – 52.

9. Колісник В. Ю. Ставлення майбутніх інженерів-програмістів до вивчення іноземної мови / В. Ю. Колісник // Наукові записки. Серія «Філологічна». – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія». – Вип. 23. – 2012. – С. 268 – 270.

10. Колісник В. Ю. Вплив особистісно орієнтованого навчання на психологічний стан майбутніх інженерів-програмістів / В. Ю. Колісник // Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. – № 4 (30). – С. 216 – 223.

11. Kolisnyk, V. Principles of Person Oriented Approach in Teaching ESP / V. Kolisnyk // Вісник Черкаського університету. Серія педагогічні науки. – Черкаси : Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2016. Випуск № 14. – С. 48 – 53.

12. Колісник В. Ю. Формування психолого-педагогічної готовності майбутніх інженерів-програмістів у процесі здійснення різнорівневого підходу в навчанні іноземної мови / В. Ю. Колісник // Педагогічний альманах : збірник наукових праць / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. – Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2016. – Випуск 30. – С. 133 – 138.

Статті в зарубіжних наукових періодичних виданнях

13. Колисник В. Ю. Разнуровневый подход как вид личностно-ориентированного обучения иностранному языку / В. Ю. Колисник //

Актуальные проблемы современной науки и образования. Филологические науки: Материалы Всероссийской научно-практической конференции с международным участием. Т. V. – Уфа: РИЦ БашГУ, 2010. – С. 215 – 219.

14. Колісник В. Ю. Рівень навченості іноземної мови за професійним спрямуванням після застосування особистісно орієнтованого навчання / В. Ю. Колісник // Science and Education: a New Dimension. Pedagogy and Psychology, II (15), Issue: 30. – Budapest, 2014. – С. 45 – 49.

15. Колисник В. Ю. Особенности обучения иностранному языку профессиональной направленности будущих инженеров-программистов / В. Ю. Колисник // режим доступу: <http://tea4cher.ru/home/volume6>. 30 января 2015 года.

Матеріали доповідей і тези конференцій

16. Колісник В. Ю. Основні засади різнорівневого підходу до навчання іноземної мови студентів немовних факультетів / В. Ю. Колісник // Викладач і студент: умови особистісного і професійного зростання: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції 29 – 30 жовтня. – Черкаси : Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2009. – С. 82 – 84.

17. Колісник В. Ю. Навчання студентів іноземної мови професійного спрямування як фактор мобільності випускників ВНЗ / В. М. Король, В. Ю. Колісник // Академическая мобильность – важный фактор образовательной евроинтеграции Украины: материалы Междунар. науч.-практ. конф., Харьков, 16-19 ноября 2010 г. / М-во образования и науки Украины, Харьк. Облгосадминистрация, Совет ректоров вузов Харьк. Региона, Нар. укр. акад.; [редкол.: В. И. Астахова и др.] – Харьков: Изд-во НУА, 2010. – С. 172 – 179.

18. Колісник В. Ю. Науково-педагогічні основи готовності студентів природничо-технічних напрямів до використання знань з іноземної мови в професійній діяльності / В. Ю. Колісник // Наукові записки. Серія «Психологія і педагогіка». Матеріали міжнародної науково-практичної конференції 22-23 квітня 2010 року «Міжкультурна комунікація: мова – культура – особистість». – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2010. – Вип. 15. – С. 312 – 316.

19. Колісник В. Ю. Творчі завдання як вияв рівня підготовки студентів з іноземної мови / В. Ю. Колісник // Викладач і студент: розвиток ефективного співробітництва: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції 21 – 22 жовтня. – Черкаси : Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2010. – С. 116 – 119.

20. Колісник В. Ю. Шляхи подолання проблем студентів при вивченні іноземної мови / В. Ю. Колісник // Перший крок у науку : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Т. 3. – Луганськ : Поліграфресурс, 2010. – С. 47 – 50.

21. Колісник В. Ю. Деякі аспекти дієвості особистісно орієнтованого навчання на заняттях з іноземної мови / В. Ю. Колісник // Проблеми та перспективи лінгвістичних досліджень в умовах глобалізаційних процесів : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, 7 – 8 квітня 2011 р. ТНЕУ. – Тернопіль : Економічна думка, 2011. – С. 297 – 299.

22. Kolisnyk V. Yu. Peculiarities of Teaching ESP for Science and Technology Students / V. Yu. Kolisnyk // The First Regional ELT Conference: Abstract Book, Izeh, Iran, May 5, 2011. – p. 29 – 30.

23. Колісник В. Ю. Основні відмінності між традиційним і особистісно орієнтованим навчанням / В. Ю. Колісник // Мова. Наука. Культура: Збірник наукових праць за матеріалами міждисциплінарної науково-практичної конференції, присвяченої 85-річчю Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка (Харків. 10 червня 2015) / ХНТУСГ імені Петра Василенка. – Харків: «Міськдрук», 2015. – С. 459 – 469.

24. Колісник В. Ю. Граматично-фонетичний аспект готовності майбутніх інженерів-програмістів при застосуванні особистісно орієнтованого підходу до навчання іноземної мови / В. Ю. Колісник // Сборник статей научно-информационного центра «Знание» по материалам X международной заочной научно-практической конференции: «Развитие науки в XXI веке» (15.02.2016). – 3 часть, г. Харьков: сборник со статьями (уровень стандарта, академический уровень). – Д. : научно-информационный центр «Знание», 2016. – С. 60 – 66.

25. Колісник В. Ю. Форми різнорівневого підходу під час викладання іноземної мови за професійним спрямуванням / В. Ю. Колісник // Сучасні проблеми гуманітаристики: світоглядні пошуки, комунікативні та педагогічні стратегії : Матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конфер. / Редкол. Бошицький Ю. Л., Чернецька О. В., Українець С. Я. – Рівне : О. Зень, 2016. – С. 167 – 169.

26. Колісник В. Ю. Рекомендації із застосування особистісно орієнтованого навчання іноземної мови за професійним спрямуванням / В. Ю. Колісник // Управлінсько-педагогічні аспекти професійної діяльності викладача вищої школи : Збірник матеріалів перших науково-практичних педагогічних читань (15 грудня 2016 р.). – Черкаси: Видавець Ю. А. Чабаненко, 2016. – С. 74 – 77.

27. Колісник В. Ю. Готовність як психолого-педагогічне поняття / В. Ю. Колісник // Діалог мов і культур у сучасному освітньому просторі : Матеріали I Всеукраїнської наукової інтернет-конференції (17 листопада 2017 р.). – Суми: СумДУ, 2017. – С. 161 – 165.

28. Колісник В. Ю. Реалізація різних видів готовності у навчанні іноземної мови майбутніх інженерів-програмістів / В. Ю. Колісник // Актуальные научные исследования в современном мире : сб. научных трудов XXXIII Междунар. науч. конф. (26 – 27 января 2018 г.) – Переяслав-Хмельницкий, 2018. – Вып. 1 (33), ч. 6. – С. 59 – 64.

АНОТАЦІЇ

Колісник В. Ю. Формування готовності в майбутніх інженерів-програмістів до використання іноземної мови у професійній діяльності. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького. – Черкаси, 2018.

У дисертації обґрунтовано суть поняття «готовність до використання іноземної мови у професійній діяльності».

Схарактеризовано компоненти готовності: мотиваційний, комунікативно-когнітивний, операційно-технологічний та рефлексивно-оцінний, визначено критерії і рівні сформованості.

Розроблено модель формування готовності в майбутніх інженерів-програмістів до використання іноземної мови у професійній діяльності через упровадження особистісно орієнтованого навчання на основі різнорівневого підходу.

Виокремлено й науково обґрунтовано психологічні, організаційно-педагогічні, професійно-технологічні й ресурсно-методичні умови формування готовності у професійній підготовці майбутніх інженерів-програмістів.

Ключові слова: готовність; іноземна мова професійного спрямування; особистісно орієнтоване навчання; різнорівневий підхід.

Колисник В. Ю. Формирование готовности у будущих инженеров-программистов к использованию иностранного языка в профессиональной деятельности. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04. – теория и методика профессионального образования. – Черкасский национальный университет имени Б. Хмельницкого. – Черкасы, 2018.

В работе обоснована суть понятия «готовность к использованию иностранного языка в профессиональной деятельности».

Охарактеризованы компоненты готовности: мотивационный, коммуникативно-когнитивный, операционно-технологический и рефлексивно-оценочный, определены критерии и уровни их формирования.

Разработана модель формирования готовности в будущих инженеров-программистов к использованию иностранного языка в профессиональной деятельности путем введения личностно ориентированного обучения на основе разноуровневого подхода.

Названы психологические, организационно-педагогические, профессионально-технологические и ресурсно-методические условия формирования готовности.

Ключевые слова: готовность; иностранный язык профессиональной направленности; личностно ориентированное обучение; разноуровневый подход.

SUMMARY

Kolisnyk V. Yu. Formation of Future IT Engineers' Readiness to Use a Foreign Language in the Professional Activity. – Manuscript.

The thesis for the degree of Candidate of Pedagogical Sciences in the speciality 13.00.04. – Theory and Methodology of Professional Education. – Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy. – Cherkasy, 2018.

In the research the essence of the concept «readiness to use a foreign language in the professional activity» has been outlined as a future specialist's dynamic quality manifested in the ability to use and deepen the obtained knowledge and skills for performing professional tasks. It is a bilateral phenomenon: on the one hand it is a set of qualities; on the other hand it is a person's psychological state.

Different types of readiness are established: stable and situational readiness (according to the target of doing long-lasting and short-lasting actions); readiness to an act and readiness to an action (according to the contents); psychological and pedagogical readiness (according to the subject matter); motivational, personal, perceptive-cognitive, operational and communicative-cognitive readiness (according to the inner structure); general and special (professional) readiness (according to the application sphere).

The structure of readiness contains the following components: motivational, communicative-cognitive, technological, and reflexive-evaluating ones.

Future IT engineers' readiness to use a foreign language in the professional activity consists of psychology-pedagogical readiness and of foreign readiness. Psychology-pedagogical readiness embraces desire, interest, motivation to learn a foreign language, stability in a professional choice, self-esteem, personal feeling concerning being in an academic group, and availability of the studying discomfort. Foreign readiness includes language readiness and speech readiness. Language readiness contains basic vocabulary, professional vocabulary, grammar, bases of phonetics, and word-building. Speech readiness contains a system of a foreign language usage skills (general level of a foreign language usage, skill in using a dictionary, skills in making a professional topical vocabulary, a level of using the professional vocabulary, defining of the grammar forms and word-building, skills in differentiating synonyms, antonyms and homonyms) and activity in usage knowledge and skills (initiative for using knowledge in a foreign language, creativity in doing tasks, reaction to the offered tasks, individuality in choosing work types at the lesson, readiness to use innovation, flexibility in work and mobility).

Different criteria are taken into consideration to establish three levels of the readiness formation: the contents complexity (low, middle and high levels); the contents of the studying activity (reproductive, productive and creative ones); professional criterion (developers of some programme products, developers of separate modules and subprogrammes, developers of the programme products and AI systems).

Formation of future IT engineers' readiness to use a foreign language in the professional activity was carried out by person oriented teaching implementation on the basis of the multi-level approach.

The main principles of the person oriented teaching include the following groups: general scientific (studying individualization, teaching material being closer to the professional situations), psychological and pedagogical (students' self-esteem, creativity and success, trust and support, humanism) and organisational ones (previous

determination of the students' readiness, involving the whole group in the educational process, work in microgroups, personal problems solution).

We defined and scientifically substantiated psychological (motivation, personal needs satisfaction, feedback, positive tendency of the educational process), organisation-pedagogical (duration of a foreign language study, teaching contents division, teaching methods flexibility), professional-technological (methods of conducting lessons, teaching means choice, structure of lexical and grammatical contents) and resource-methodical (availability of teaching textbooks created by a practicing teacher) conditions for the formation of the future IT-engineers' readiness in the professional training.

The author created and experimentally checked the efficiency of the model for the formation of the future IT-engineers' readiness to use a foreign language in the professional activity. The concept of the model is in the renovation of the foreign language teaching contents (target block) for gaining the necessary readiness components (contents block) by using a corresponding procedure of the teaching process (organizational-procedural block) aimed at formation of the future IT-engineers' readiness to use a foreign language in the professional activity at three levels (result block).

Key words: readiness; ESP; person oriented teaching; multi-level approach.